

Distansutbildningspodden: Att arbeta med den sociala dimensionen

Musikvinjett: Musik spelas.

Roger Pettersson: Att inte missa och börja försöka skapa det här sociala sammanhållande kittet efter ett tag när det inte funkar, utan sätt igång direkt, tydligt från start.

Mikael Andersson: Den sociala miljön i utbildningen är viktig - både ur ett lärandeperspektiv och för att studenterna ska känna trygghet och gemenskap. De flesta människor behöver ett sammanhang för att känna sig motiverade i det de gör. Men hur skapar vi sociala relationer i en distansutbildning där alla kan sitta på var sitt håll i landet, bakom väggar av teknisk utrustning? Det är det vi ska prata om i dag.

Musikvinjett: Musik spelas.

Mikael Andersson: Det finns en risk att man som student kan tappa riktningen i studierna om man saknar en trygg och motiverande relation med läraren och med sina medstudenter. Så hur bygger vi en utvecklande social lärmiljö där vi kan diskutera och hjälpa varandra och ha en motivationshöjande gemenskap? Jag heter Mikael Andersson och säger välkommen till Claire Englund och Roger Pettersson. Välkomna!

Roger Pettersson: Tack! Tack!

Claire Englund: Tack så mycket.

Mikael Andersson: Ska vi börja med att ni berättar lite om er själva? Ska vi ta damerna först Claire? Vem är Claire Englund?

Claire Englund: Jag är pedagogisk utvecklare på Umeå universitet där jag har jobbat ganska länge med just distansutbildning, både med forskning och att titta på hur kan man skapa tryggare miljö för studenter.

Mikael Andersson: Och så har vi Roger.

Roger Pettersson: Roger Pettersson, chef för lärande och digitalisering på SLU, jobbat med distansundervisning sedan mitten av 90-talet. Kom in egentligen på det här med distans och internationella miljövårdskurser, jag var miljövårdsforskare en gång i tiden, så det var på den vägen jag kom in i det hela. Och jag har jobbat mycket med hur man ska få igång allt med sociala interaktioner.

Mikael Andersson: Ska vi börja med betydelsen av den sociala miljön? Vilken betydelse har det sociala samspelet mellan studenterna, och mellan student och lärare också, för att utbildningen ska fungera bra? Om vi börjar med att ställa den frågan till dig Claire.

Claire Englund: Ja, frågan om att skapa en trygg lärmiljö är faktiskt väldigt viktig. Man glömmer ofta bort just vikten av känslor i utbildning. Det är något med oss som akademiker; "Vi ska inte ha med känslor att göra", men det påverkar och det spelar roll för studenterna i sitt lärande. Om de känner en stress eller om de känner sig otrygga i lärmiljön så kan de inte ta till sig kunskap på samma sätt. Så det är faktiskt väldigt viktigt att man skapar den här tryggheten även online.

Mikael Andersson: Vilken erfarenhet av det har du Roger?

Roger Pettersson: Det är oerhört viktigt att skapa den delaktigheten som motiverar studenterna att inte droppa av. Vi vet ju att vi har mycket avhopp, men jag skulle vilja också säga att det beror också på varför studenterna går. Jag tänker som lärare när man gör en kurs att det är viktigt att fundera på vilken målgrupp och vilken typ av kurs är det. Jag håller helt med Claire att generellt sett så är det oerhört viktigt att man skapar klassrumskänslan och den trygga miljön. Sen när vi går in på HUR man ska skapa det lite senare så kan man fundera över; vissa kanske vill gå på distans just för att de inte vill jobba så mycket tillsammans, kollaborativt som vi säger med pedagogiska termer, och man kanske inte vill ha de här interaktionerna. Men i grunden så blir det bättre lärande om man skapar en trygg miljö, absolut. Också med mycket sociala interaktioner. Men jag tänker ändå att man ska fundera på vilken typ av kurs har man och varför vill mina studenter gå, om man ska problematisera det lite.

Mikael Andersson: Så att det kan finnas studenter som egentligen inte behöver det sociala samspelet för att kunna lära sig? Men tryggheten är den en viktig faktor för dem i alla fall, Roger?

Roger Pettersson: Tryggheten är givetvis viktig. Det jag tänker på är just det här med, som vi kommer prata mer om, hur man skapar de här gemensamma arbetssätten och kollaborativa lärandet som generellt sett är väldigt viktigt för lärandet. Men för vissa studenter kanske man vill jobba mer själv och självständigt. Men tryggheten är absolut alltid viktig.

Mikael Andersson: Men ska vi gå rakt på sak då? Vad behövs för att skapa en trygg miljö då? Hur får man till en trygg miljö på distans?

Claire Englund: Det är inte så lätt, men det är ju någonting som distanslärare måste planera. Det finns en modell som jag tycker är väldigt användbar, som handlar om just det här att man har tre olika sfärer på nätet. Man har det sociala, att man har det kognitiva och så har man lärarens planering och struktur. Och man har diskuterat också hur ska man göra det här? Man måste skapa en social närvaro så att alla studenter har möjlighet att interagera med varandra och med läraren, men man måste också ha en väldigt väl strukturerad kognitiv närvaro. Själva strukturen på kursen är ju tydlig att man kan ju lätt navigera genom kursen, att man får möjlighet till exempel att reflektera och diskutera med andra. Och sen är det lärarens närvaro, att man som lärare skapar ju den här miljön, men man måste också vara synlig som lärare. Man kan inte vara helt tyst och inte delta i aktiviteter.

Mikael Andersson: Om vi vänder på frågan, Roger. Det här var ju vad ska man tänka på, men finns det några klassiska 'vad ska man passa sig för'? Så att man inte går fel när man startar en distanskurs eller just utifrån det här sociala spelet?

Roger Pettersson: En sak är att man ska inte vänta tills det blir problem, utan det här är saker som man ska prata om direkt vid kursstart tänker jag. Claire tog ju upp det här med tydlighet. Jag brukar propagera för att skriva tydliga kurshandledning eller om man lägger ut en video på lärplattformen om hur kursen ska funka, så att inte missa och börja försöka skapa den sociala sammanhållande kittet efter ett tag när det inte funkar, utan sätt igång direkt, tydlighet från start! Öppna upp diskussionen första gången. Vilka förväntningar har studenterna? Vilka förväntningar har du som lärare? Jag vill att det ska funka så här och sedan lev som du lär. Claire, du sa om det här att vara synlig. Det är jätteviktigt, speciellt i starten, att läraren är väldigt tydlig, synlig och visar den här uppmuntrande kulturen helt enkelt själv med sitt sätt att vara. Kör igång från start, vänta inte!

Mikael Andersson: Det du är inne på nu, Roger, har vi förstått är ju en väldigt viktig del av just det här med förberedelser och hur man inleder. Kan du utveckla lite mer? Hur brukar du jobba med, eller hur brukar du tipsa om att man ska jobba med just det här med förberedelser, inledning så man får till den här bra känslan.

Roger Pettersson: Jag brukar säga att kör igång kursen lite i förväg, ge studenterna i uppgift att presentera sig med lite personligt och var också lite personlig själv. Ha gärna ett fysiskt möte om det går, men annars ett zoommöte där man går igenom kursförväntningar; hur tänker jag att den här kursen ska funka? Och lyssna också som sagt på studenterna, se till att det blir en ordentlig presentation och att lite mer personligt bjuda på sig själv lite grann brukar jag säga.

Mikael Andersson: Men Claire, det som Roger är inne på nu, det är just de här spontana sakerna som kan uppstå mellan studenterna på campus. Då blir det lite mer naturligt att man kan prata med någon som sitter bredvid med i föreläsningssalen eller står bredvid i kafékön. Hur gör man för att få till samma spontana kontakt mellan studenterna på en distanskurs?

Claire Englund: Jo, på en distanskurs så måste man ge möjligheterna. Man måste ju ha ett forum eller tillfällen för studenterna att ta kontakt med varandra. Jag tror att det blir lättare om man bygger in i kursen. Jag tänker på just det här med kursstrukturen. Vi brukar skapa kurser där det finns ett visst inslag av grupparbete, att vi blandar både individuella arbeten och grupparbete. Och har man byggt in aktiviteter där man har sin grupp eller, vi kallar det ofta för en basgrupp, som man jobbar tillsammans med över några månader och uppmuntra att ta kontakt. De kan ju använda Zoom, de kan använda chatt, att man ger dem aktiviteter där de måste jobba tillsammans och då blir det mer naturligt att de har lärt känna sin grupp och tar spontana kontakter också.

Mikael Andersson: Men hur är dina erfarenheter? Kan det finnas tillfällen då det är lättare eller svårare för studenter att själva ta kontakt? Hur betar sig studenterna på distans ofta? Tar de spontana kontakter med varandra?

Claire Englund: Min erfarenhet är att; ja, de gör det. Jag har diskuterat med några studenter att även om de faktiskt sitter själv framför skärmen och jobbar så har de en Zoom eller en chattkanal öppen och där har de flera kurskamrater som de chattar med lite nu och då. Då kan de ställa de här spontana frågorna; du - jag läste den här instruktionen och jag fattar inte, gör du?

Mikael Andersson: Vad är dina erfarenheter Roger av just det här området?

Roger Pettersson: Jag jobbade med problembaserat lärande en gång i tiden och där gör man ju ofta gruppkontrakt hur man ska jobba. Det är ett ganska bra tips även i andra former av undervisning. Att gruppen diskuterar igenom och kanske sätter på prânt. Hur ska vi jobba och vad förväntar vi oss av varandra? Det händer ju också att det blir problem i grupper. Jag tänker generellt sett brukar man säga att man ska inte byta grupp för ofta. Du, Claire, pratar i termer av basgrupp och det är lite så man tänker inom problembaserat lärande också. Det gör ju att byter man grupp för ofta så skapar man ofta en oro i gruppen, men samtidigt ska man hantera som lärare en grupp som kanske inte funkar. Då kan det vara bra också att ha diskuterat med gruppen; hur gör vi om inte alla deltar? Och man kan känna sig som en tjallare till läraren om man hojtar osv. Att diskutera igenom de bitarna kan vara ganska bra, och till och med kanske sätta på prânt.

Musikvinjett: Musik spelas.

Mikael Andersson: En erfarenhet som jag hört talas om är det här, att vissa eller väldigt många saker som vi accepterar i det fysiska rummet, för vi är så vana vid dem, de blir så tydliga i en distans eller en digital miljö att helt plötsligt blir de lite jobbiga. Till exempel som du var inne på, Roger, att det är ju inte helt ovanligt att det finns studenter som faktiskt är ganska passiva i klassrummet på campus och några som pratar hela tiden. Men när det händer i digital miljö blir det väldigt tydligt. Är det något speciellt farligt med att vissa är inaktiva i det digitala, Claire?

Claire Englund: Nej, jag tycker inte det är det, men det beror på hur man har strukturerat kursen. Jag håller med Roger. Att skriva kontrakt är ju väldigt bra i början av kursen och vi brukar ge våra grupper tid i början att diskutera; vad gör jag om någon är helt passiv? Vad gör jag om någon inte håller deadlines? Vad gör vi om någon ramlar bort? Hur ska vi peppa varandra? Och har man diskuterat just den pedagogiska vikten av att jobba i grupp, diskutera, reflektera så är det inte lika lätt hänt att det blir problem. Men samtidigt så vet vi att det som på engelska kallas "lurkers". Det är ett fenomen där deltagare inte är synliga, som inte deltar. Har man diskuterat just varför man vill att man jobbar i grupp? Vad är den pedagogiska nyttan? Hur kommer det att gynna studenterna själva? Då har jag faktiskt stött på på problem.

Mikael Andersson: Vad säger du, Roger?

Roger Pettersson: Jag tänker det beror ju också på hur man examinerar och följer upp. Är det individuella inlämningar med gruppdiskussioner, men det är fortfarande individuell inlämning så spelar det ju mindre roll. Ska de jobba in och jobba ihop sig till ett grupp-pm? Då får man ju fundera på hur vet man att alla deltagit? Och då tänker jag att det finns ju två sätt. Ska de skriva ett grupp-pm till exempel så kan de ju jobba utanför lärplattformen och, som Claire säger, ha kontakt med vilka sociala medier de vill och jobba och sedan lämna in slutresultatet. Ett annat sätt som man brukar fundera på är ju hur viktigt det är att vi lärare har kontroll vad som händer. Har man diskussionsforum på lärplattformen och kan följa hur pm:et växer fram i gruppen då kan ju läraren se hela grupprocessen. Det här är en fråga som är ganska intressant. Hur mycket av processen ska vi lärare se?

Mikael Andersson: Kontentan är väl att det är väldigt viktigt att man kommer överens i en distanssituation. "Det här är kontraktet vi gör. Det här är överenskommelsen. Har vi någon form av ansvar för vårt gemensamma lärande eller bara upp till att var och en ska lära sig själv och så vidare"? Men jag tänkte byta perspektiv lite för att du Roger var inne på en intressant sak. Behovet av att det finns en viss distans mellan lärare och studenten. Det verkar som att man måste jobba ganska mycket med att bjuda på sig själv och så vidare som lärare för att få till den här tryggheten. Men finns det någon motsats mellan det och just det här att behålla någon form av professionell attityd som lärare, att man måste ha någon armlängds avstånd eller något i den stilen? Vad säger du, Roger?

Roger Pettersson: Ja, det är en sak som diskuteras mycket bland våra lärare. Hur hanterar man speciellt när studenten mår lite sämre? Var går gränsen för lärarrollen så att säga? Du är inte kompis, du är inte psykolog utan du är lärare. Och när jag säger bjuda på sig själv, då menar jag i rimlig mån. Man får inte öppna upp sig så mycket så att man hamnar i någon slags kompisskap, eller inte heller ta över någon slags terapeutisk roll om det inte funkar. Där tror jag att många lärare känner att det är svårt. Många som har kastats in under pandemin under distans tycker nog att den biten är svår. Då måste man prata om det i lärarlag. Man behöver diskutera sånt här.

Mikael Andersson: Jag kan höra ända hit att du nickar, Claire. Det här är väl något som kan uppstå i en campusutbildning också. Men finns det några speciella utmaningar eller speciella fenomen i en distanskurs med det här?

Claire Englund: Jag tänker att det är lite svårare att nå det stöd som behövs för studenterna på distans. För det är som Roger säger, man måste ha sin professionella roll som lärare. Man kan vara personlig, men inte privat. Då kommer man till kanske ett stadie med en student där man inser att den här studenten behöver kanske mer hjälp än jag kan ge, och då måste man hänvisa till de instanser som finns på universitetet där studenten kan söka hjälp. Och det har tidigare varit lite svårare för distansstudenterna att veta om var ska jag söka hjälp om jag inser själv att jag behöver hjälp med en viss sak. Det är lite svårare på distans, men det är någonting som vi tänker att vi ska förbättra.

Mikael Andersson: Hur har ni jobbat med just de frågorna då i Umeå? Så att distansstudenterna får samma. Det här är ju en del av trygghetskänslan också att veta att man kan vända sig någonstans om man inte mår bra.

Claire Englund: Ja, vi har ju påbörjat tankarna, och vi sitter och diskuterar just nu faktiskt, idén om att skapa mer av ett digitalt campus för studenterna, där det är information om stöd och till exempel information från studentkåren också ska finnas väldigt lättillgängligt. Det är ju just idag lite av ett problem att nå ut med information till distansstudenterna, och här tror jag också att lösningen kan spela en viktig roll för de studenter som brukar träffas på ett lärcenter eller som har en del av sin undervisning på lärcenter.

Musikvinjett: Musik spelas.

Mikael Andersson: Jag tänkte ställa frågan till dig Roger, gå vidare på det här just med lärarrollen. Vi var inne på hur viktigt det är med förberedelserna och så vidare. Men om vi tittar på just distansläraren då? Hur ska man jobba som distanslärare för att kunna göra de här sakerna? Att man fångar upp vad som händer under kursen gång, och så vidare, att man håller den här kollen på vad som pågår egentligen. Och då tänker jag både innehållsmässigt men också socialt.

Roger Pettersson: Som sagt, det är mycket med hur man bygger upp kursen som vi varit inne på. Jag tror att det är viktigt att ha vissa bitar som sker inom lärplattformen så att läraren kan fånga upp de bitarna. Att ha vissa synkrona, samtidiga möten via Zoom eller liknande är en viktig bit. Det gör också att studenterna blir motiverade. Du kan också fånga upp sådana tendenser, men sen också att vissa saker ska kanske ske i lärplattformen med mer diskussioner. Där kan man också se lite grann om det blir något problem. Sen tänker jag att man kan ju också ha frivilliga Zoom-fika, frivilliga frågestunder och sådant där det är lite mer informellt men ändå styrt av läraren.

Mikael Andersson: Kan man träna studenterna på att bli bättre på att vara tydliga och visa att de har behov?

Roger Pettersson: Det tror jag handlar mycket om att det här med diskussionen, gruppkontrakt och prata om förväntningar. Att göra det som sagt väldigt tidigt i början av kursen och sedan leva som man lär. Som jag var inne på förut, att vara synlig. Om man har grupparbete till exempel i break out rooms så kan man gå in korta stunder bara för att visa att man är där och finns där och lyssnar. Men sen gäller det också att hoppa ur rummen så man inte dominerar diskussionen precis. Det är ju liksom analogt med campus, så man ska inte vara inne och störa grupparbete, men vara synlig och försöka få de här signalerna. Men det är lite svårare på distans, absolut.

Mikael Andersson: En fråga till Claire. Finns det några varningssignaler som man ska se upp med som lärare? Att märker jag det här - då ska jag börja ana lite oråd.

Claire Englund: Nu har vi ju möjlighet för distansstudenterna att titta på till exempel hur ofta är studenterna inloggade, det är egentligen ganska bra att ha koll på. Hur står det till med den här studenten? Har du inte varit inloggad? Har den inte skickat in sina uppgifter så kan man ana oråd. Vi försöker ta kontakt med studenten och fråga är allt okej? Är det något ni behöver hjälp med? Kanske det har hänt något.

Mikael Andersson: Men det här låter ju som att man i distanssituationen kanske till och med kan ha lite bättre koll på studenterna. Man kan följa upp dem på ett lite mer effektivt sätt.

Claire Englund: Ja, det är så att man har möjligheten att faktiskt kan ha lite mer övervakning.

Mikael Andersson: Jag tänkte hoppa till något helt annat, för om vi nu har ett program som handlar om det här med social interaktion på distans så finns ju en fråga som har dykt upp på olika webbforum och såna här saker om och om igen. Och det är den här frågan med kamera på eller kamera av. Det verkar vara en fråga som dyker upp väldigt ofta i alla fall, för att i en sal på campus så syns man ju och så vidare. Men hur resonerar ni kring det? Ska vi börja med Roger? Har ni satt upp några regler för det här med bild och ljud, av och på, och så vidare?

Roger Pettersson: Vi håller på och diskuterar just nu en utredning om post-corona. Vi diskuterade faktiskt i går på ett möte som jag förstår, men jag har inte dykt in i det djupare, men kanske så får vi inte kräva det. Men jag tänker att som lärare att prata om det här i början av kursen. Varför är det viktigt? Det handlar inte bara om att jag vill kontrollera att Claire och Mikael sitter mitt emot mig, utan det kanske handlar om att se minspel, se kroppsspråk - att det är viktigt för både lärare, student och student till student att se varandra. Sedan kan det finnas skäl att någon inte vill synas eller att de mår dåligt av någon anledning. Då får vi respektera det tror jag. Jag tror inte på tvång, men jag tror absolut att man kan förklara varför det är viktigt.

Mikael Andersson: Hur resonerar du kring den här frågan, Claire?

Claire Englund: Ja, jag håller helt med Roger. Vi brukar diskutera varför vi vill att kameran är på, att den påverkar just den stämningen. Det påverkar just den sociala aspekten att man vill se den man pratar med.

Mikael Andersson: Så kontentan är när det gäller just den här frågan är att lärandet blir bättre om man kan få titta på folk och läsa deras minspel. Men om integriteten kräver bör man tillåta att personer kan ha bilden av. Är det rätt tolkat?

Claire Englund: Jag tror att det är en fråga om trygghet, att det känns tryggare att titta på personen du pratar med och se deras reaktion än att titta på en svart skärm.

Musikvinjett: Musik spelas.

Mikael Andersson: Det har varit jättespännande att prata med er, tycker jag. Jag tror vi får tillfälle att återkomma till er vid andra tillfällen när det gäller just med detaljerna kring att jobba med studier på distans och så vidare. Jag börjar med att tacka dig, Claire. Tack så jättemycket för att du var med.

Claire Englund: Tack för att jag fick vara med.

Mikael Andersson: Tack så mycket Roger också!

Roger Pettersson: Tack.

Musikvinjett: Musik spelas.